

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ІСТОРИЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ**

**КРАЄЗНАВЧА РОБОТА
В БІБЛІОТЕКАХ УКРАЇНИ**

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

ВИП. 24

КИЇВ 2013

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Національної історичної бібліотеки України
протокол № 5 від 10 грудня 2013 року*

Черговий, 24-й випуск інформаційного бюлетеня «Краєзнавча робота в бібліотеках України» містить основні результати наукового дослідження «Документи мовами національних меншин в краєзнавчій діяльності бібліотек», яке здійснено фахівцями Національної історичної бібліотеки України в 2013 р.

Підготували

В. П. Кисельова
О. В. Михайлова

Редактор

І. В. Чеховська

Відповідальна за випуск

А. В. Скорохватова

Документи мовами національних меншин в краєзнавчій діяльності бібліотек

1. Актуальність дослідження

В сучасний період пріоритетом держави є відданість загальнолюдським цінностям, що реалізується на основі демократичних засад нашого суспільства. Меншини України вільно створюють громадські національно-культурні товариства, асоціації, видають пресу, беруть участь у діяльності різноманітних міжнародних та урядових структур. Разом з цим, науковці зазначають про підвищення ступеня поляризації території України за мовною ознакою внаслідок зростання територіальних відмінностей мовного складу населення [1, с. 3]. За даними перепису населення 2001 р. в Україні проживає понад 10,7 млн. (22, 2%) громадян, що належать до національних меншин. Це понад 130 етносів. Крім найчисельнішої російської етнічної громади (17,3%), в країні живе 4,95% іноетнічного населення. Українська мова є рідною для 67,5% жителів країни, зокрема для 85% етнічних українців, 4% росіян, а також для 11% представників інших національних спільнот, серед яких 57% вважають рідною мову свого народу [2, с. 12].

Велике значення для всебічного розвитку мов національних меншин має діяльність культурно-освітніх установ, в тому числі, й бібліотек. Система бібліотечного обслуговування згідно із Законом України „Про бібліотеки і бібліотечну справу” повинна надавати населенню рівні права в отриманні доступу до інформації [3]. Однак, передпрограмне вивчення досліджуваної теми показало, що сучасне інформаційно-ресурсне забезпечення бібліотек вступає у протиріччя з інформаційними потребами етнічних меншин, і для створення сприятливих умов доступу користувачам до потрібних документів та інформації щодо їх національно-культурного життя необхідні певні методичні рішення.

Аналіз законодавчої бази з теми дослідження та найбільш актуальних публікацій, які відображають життя етнічних спільнот в Україні (див. *список літератури*), дозволив визначити основні терміни, вивчити особливості сучасної структури народонаселення країни.

В Законі України „Про національні меншини” засвідчено, що „до *національних меншин* належать групи громадян України, які не є українцями за національністю, виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільності між собою” [4]. Згідно із Законом України „Про засади державної мовної політики”, до регіональних мов або мов меншин України віднесені: *російська, білоруська, болгарська, вірменська, гагаузька, ідиш, кримськотатарська, молдавська, німецька, новогрецька, польська, ромська, румунська, словацька, угорська, русинська, караїмська, кримчацька* [5].

Проблеми збереження і підтримки культур національних меншин, гармонізації міжкультурних взаємин є предметом обговорення в громадських і політичних колах, експертному середовищі. Зокрема, цьому колу питань були присвячені Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради з прав людини «Про стан дотримання та захист прав і свобод людини в Україні» (2011 р.), парламентські слухання на тему «Етнонаціональна політика України: здобутки та перспективи» від 11 січня 2012 року [6], засідання Громадської гуманітарної ради при Президенті України 3 липня 2012 року. Серед завдань Міністерства культури України, які визначені у Протоколі за результатами цього засідання – проаналізувати механізм надання громадським організаціям національних меншин фінансової підтримки за рахунок бюджетних коштів для реалізації програм (проектів, заходів), спрямованих на відтворення культури цих етнічних груп [7].

В бібліотечній справі традиційно узагальнюються статистичні дані про кількість видань державною мовою у фондах ОУНБ¹, однак не ведеться спеціальний облік частки документів мовами нацменшин. Відомі лише поодинокі приклади наукових розвідок з бібліотечного обслуговування етнічних меншин. Це, зокрема, дисертаційні дослідження В. А. Маркової та А. І. Сидоренко [8, 9], а також дослідження Національної історичної бібліотеки України, Донецької та Закарпатської ОУНБ [10-12].

У висновках дисертаційного дослідження, проведеного В. А. Марковою, засвідчено, що організація бібліотечного обслуговування етнічних меншин повинна співвідноситись з етнічною структурою суспільства [8, с. 15].

А. І. Сидоренко, дослідивши у своїй дисертації проблему формування документного масиву для публічних бібліотек мовами національних меншин, вказала на необхідність розробки програм і планів видання літератури мовами національних меншин та її розповсюдження на регіональному рівні [9, с. 15].

Особливу роль у процесах об'єднання етнічних груп на місцевому рівні відіграють краєзнавчі підрозділи регіональних бібліотек. В 2003-2004 рр. Державною історичною бібліотекою проведене дослідження **„Краєзнавчі фонди обласних бібліотек України: сучасний стан, джерела комплектування, перспективи розвитку“**, в процесі якого у краєзнавчих фондах 7-ми регіональних бібліотеках України – Донецькій, Івано-Франківській, Миколаївській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Хмельницькій ОУНБ були виявлені документи іншими мовами, аніж українська та російська [10, с. 7]. Саме краєзнавча діяльність бібліотек покликана сприяти всебічному вивченню і науковому дослідженню краю, формуванню національної свідомості, вихованню поваги до історії та культури краю. Базою цієї діяльності є краєзнавчі фонди, які включають документи, пов'язані з краєм своїм змістом (фонд краєзнавчих документів) та документи, пов'язані з краєм своїм походженням (фонд місцевих документів) [13]. Як

¹ Бібліотечний фонд ОУНБ за видами видань // Бібліотечна Україна в цифрах (2010-2011): статистичний збірник: - режим доступу: <http://profy.nplu.org/file/statistics/2010-2011/10.xls>

правило, основна частина літератури мовами національних меншин зосереджена якраз у цих фондах.

З огляду на викладене, наукове дослідження „Документи мовами національних меншин в краєзнавчій діяльності бібліотек” є актуальним як в площині реалізації державної мовної політики, так і в плані створення умов для відродження та розвитку культурної самобутності корінних народів і національних меншин України.

Мета дослідження – на основі аналізу фондів регіональних книгозбірень у мовному аспекті та вивчення статистичних показників етнічного складу населення областей України надати загальні рекомендації бібліотекам щодо удосконалення мовної структури краєзнавчих фондів відповідно до показників етнічного складу населення.

На **I етапі** здійснено вивчення джерельної бази дослідження, розроблено програму та методику його проведення.

II етап – поширення інформації про дослідження в бібліотеки - бази дослідження, причому вихідні дані по національному складу населення подано згідно з останнім переписом у кожній області країни [14, с. 40-57).

III й етап - обробка анкетних даних, їх аналіз та узагальнення результатів дослідження в зведених таблицях (див. **Таблиці 1-8**), вироблення загальних рекомендацій щодо удосконалення мовної структури бібліотечних фондів.

2. Результати аналізу анкет ОУНБ України

У дослідженні взяли участь 18 ОУНБ України. Не отримано даних від РУНБ АР Крим, Івано-Франківської ОУНБ, Одеської ННБ ім. М. Горького та Одеської ОУНБ ім. М. Грушевського, Львівської та Полтавської ОУНБ, Харківської ДНБ ім. В.Г. Короленка.

Аналіз узагальнених даних щодо **кількості документів мовами національних меншин у фондах бібліотек-баз** дослідження (Таблиця 1), засвідчив значну відмінність у статистичних показниках, отриманих внаслідок обробки анкет. Гіпотетично це пов'язано з суб'єктивним тлумаченням фахівцями окремих ОУНБ методики обчислення мовної структури фонду: як правило, вони не враховували документи російською мовою (наприклад, Волинська, Херсонська ОУНБ).

Як відомо, в сумарних книгах ведеться точний облік наявних у бібліотечних фондах документів державною мовою, тож бібліотечним спеціалістам необхідно було провести певні обчислення, спираючись на облікові форми відділу іноземної літератури, краєзнавчого відділу тощо, проаналізувати в мовному аспекті електронні та традиційні каталоги. Разом з цим, вибірку можна вважати репрезентативною, адже переважна більшість ОУНБ подала всі основні кількісні дані щодо видань мовами нацменшин у своїх фондах.

Загальна кількість таких видань у бібліотечних фондах коливається в межах від 172,3 тис. (Харківська ОУНБ) до 2 млн. 434 тис. примірників (Дніпропетровська ОУНБ). У назвах цифри часто значно менші, наприклад, у фонді Чернівецької ОУНБ – 89,7 тис. іншомовних назв, але 398 тис. примірників цих документів.

Більше половини книгозбірень не обчислила кількість назв видань, однак, *відомості стосовно фондів краєзнавчих підрозділів подані бібліотеками здебільш вичерпно.* Зокрема, найбільше назв іншомовних документів у

краєзнавчих відділах Дніпропетровської, Запорізької, Херсонської ОУНБ (відповідно: 45,4 тис., 10,1 тис., 7,7 тис.).

Щодо кількості примірників видань мовами нацменшин, то після Дніпропетровської ОУНБ найбільше екземплярів таких документів має краєзнавчий підрозділ Донецької ОУНБ - близько 36, 8 тис. Від 10 до 12 тисяч примірників - у фондах Запорізької, Луганської, Херсонської ОУНБ. Найменше таких видань – в межах 90 примірників - у краєзнавчих підрозділах Рівненської, Тернопільської ОУНБ. У всіх інших бібліотеках ці показники налічують як сотні (Волинська, Житомирська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька ОУНБ), так і декілька тисяч документів (Вінницька, Закарпатська, Миколаївська, Харківська ОУНБ).

Щодо *місцевого друку*, то максимальні показники іншомовних видань у Дніпропетровській ОУНБ (понад 16,2 тис.), більше 10,8 тис. – у Луганській ОУНБ. Мінімальна кількість *місцевих видань мовами нацменшин* – лише кілька десятків – у фондах Закарпатської, Рівненської, Тернопільської ОУНБ.

Аналіз **мовного складу фондів краєзнавчих підрозділів ОУНБ** (див. **Таблицю 2**) показав, що загалом *найбільше у цих фондах російськомовних видань* – від кількох десятків (Рівненська, Тернопільська ОУНБ) до десятків тисяч (Дніпропетровська, Запорізька, Луганська ОУНБ). В сотнях російськомовні видання обчислюються у відділах краєзнавства Кіровоградської, Сумської та Хмельницької ОУНБ.

На другому місці за величиною фонди видань *німецькою мовою*: зокрема, в загальному фонді Житомирської ОУНБ близько 11 тис. примірників таких видань. Більше, ніж 8,6 тис. примірників німецькомовних видань у Чернівецькій ОУНБ. У фондах Миколаївської ОУНБ теж чимало літератури німецькою мовою – понад 1400 екземплярів. Кілька сотень німецькомовних видань є у фондах Харківської ОУНБ, кілька десятків – у Вінницькій, Закарпатській ОУНБ, а в кількох бібліотеках (Запорізькій, Рівненській, Сумській ОУНБ) - лише одиниці примірників.

Понад 2,8 тис. видань *польською мовою* є в фонді Чернівецької ОУНБ, 1,1 тис. – у Миколаївській ОУНБ. У Житомирській ОУНБ – 320 польськомовних екземплярів, у Волинській – 119. В інших книгозбірнях документів польською мовою одиниці, або вони відсутні зовсім.

Чимало документів *угорською мовою* є у фонді Закарпатської ОУНБ – 2853. Одне видання цією ж мовою є у Хмельницькій ОУНБ, а у всіх інших бібліотеках, що взяли участь у дослідженні, таких видань не зафіксовано.

Кілька тисяч видань *молдавською* та *румунською* мовами – у фонді Чернівецької ОУНБ, з них близько 100 примірників – у краєзнавчому підрозділі. 50 видань *румунською мовою* є у фонді Закарпатської ОУНБ. Тільки у цій бібліотеці є література *русинською мовою* - понад півтисячі примірників.

Видання *білоруською мовою* у фондах кількох ОУНБ нараховують одиниці (Волинська, Донецька, Миколаївська та ін.), більше 430 таких видань – тільки у Житомирській ОУНБ.

Лише у Миколаївській ОУНБ є примірники видань *грузинською мовою* (55), *корейською* (6), *татарською* (2).

Література *ромською* є лише в Закарпатській ОУНБ (5), Волинській ОУНБ (1) та Миколаївській ОУНБ (1).

Видання *чеською мовою* наявні у фонді Закарпатської ОУНБ – 95 примірників. 2 документа *в'єтнамською мовою* є у фонді Харківської ОУНБ.

Таким чином, з аналізу **Таблиці 2** видно, що понад третини з досліджуваних ОУНБ у своїх краєзнавчих фондах мають доволі широкий мовний спектр документів - від 5 до 12 мов нацменшин (фонди Волинської, Дніпропетровської, Закарпатської, Миколаївської, Харківської, Хмельницької, Чернівецької ОУНБ).

Ще третина – Вінницька, Донецька, Житомирська, Запорізька, Рівненська, Сумська – мають у складі своїх фондів видання 4-ма мовами нацменшин.

Інші регіональні книгозбірні подали відомості про наявність у своїх фондах російськомовних видань та документів однією з мов, зазначених у базовій таблиці (Кіровоградська, Луганська, Тернопільська, Херсонська,

Черкаська, Чернігівська ОУНБ). Водночас, аналіз змісту електронних каталогів цих бібліотек показав, що, наприклад, в електронному каталозі Кіровоградської ОУНБ є документи *білоруською* та іншими мовами національних меншин цього краю, у Луганській ОУНБ – видання *німецькою* мовою.

Безперечно, в процесі співпраці краєзнавчого підрозділу з регіональними громадськими організаціями нацменшин відсутність відповідних документів у фонді цього підрозділу не є перешкодою, коли такі видання є у фондах інших відділів бібліотеки, як правило - у відділі літератури іноземними мовами. Тож найкраще подано відомості Чернівецькою ОУНБ: не лише кількісні дані по відділу краєзнавства, а й показники літератури мовами нацменшин у загальному фонді бібліотеки, а також відповідні дані фонду місцевого друку.

Відсутність даних про видання *гагаузькою* мовою можна пояснити тим, що гагаузи проживають переважно в Одеській області, проте Одеська ОУНБ та Одеська ННБ не взяли участь у дослідженні. Така ж ситуація і з *караїмською* й *кримчацькою* мовами: не отримані дані по фондах Кримської РУНБ.

Загалом, **Таблиця 2** ілюструє незадовільний стан забезпечення краєзнавчих фондів ОУНБ України літературою мовами нацменшин. Як правило, це лише одиниці чи десятки видань. Виняток становлять лише російськомовні видання, а також – в окремих регіонах - література *німецькою, польською, угорською, румунською та молдавською* мовами. При порівнянні даних цієї таблиці з відомостями про національний склад населення регіонів України (див. **Додаток А**) стає очевидним, що книгозабезпеченість літературою мовами нацменшин є проблемою в більшості ОУНБ України.

Разом з цим, слід зауважити, що *кількість населення тієї чи іншої національності у певному регіоні не завжди є безумовним критерієм для визначення показників оптимального формування бібліотечних фондів у мовному аспекті*. В площині вивчення якості задоволення читацьких потреб нацменшин України логічним буде, передусім, звернутися до результатів останнього перепису населення: наприклад, 95,4% угорців, 91,7% румунів, 70%

молдаван, 64,2% болгар вважали рідною мову своєї національності, але лише 3,1% єврейського населення, 6,4% греків вважали рідною своєю мову [14, с. 12].

Типологічний склад фондів мовами нацменшин висвітлено в **Таблиці 3.**

Наукові та науково-популярні видання на мовах нацменшин становлять більшість у Вінницькій, Миколаївській, Луганській та Черкаській ОУНБ. Одиниці таких видань є у краєзнавчих фондах Рівненської та Сумської ОУНБ. При цьому обов'язково слід зважати, що частина бібліотек подала деякі показники фонду без урахування російськомовної літератури (наприклад, Вінницька, Сумська ОУНБ). Гіпотетично, це стало причиною великої різниці у кількісних даних і щодо *довідково-інформаційних видань* мовами нацменшин у фондах ОУНБ: Вінницька, Дніпропетровська, Запорізька, Хмельницька ОУНБ – надала інформацію про кілька тисяч таких примірників, а в анкетах Рівненської, Сумської, Тернопільської, Черкаської ОУНБ – кількісні дані коливаються в межах від 3 до 16 видань.

Аналогічні тенденції спостерігаються й в секторі *галузевої літератури*, дані про яку, залежно від обліку, свідчать як про одиниці (Сумська ОУНБ), десятки (Рівненська, Тернопільська, Чернівецька ОУНБ), так і сотні примірників мовами нацменшин (Волинська, Луганська, Черкаська ОУНБ), а також десятки тисяч таких документів (Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська, Хмельницька ОУНБ).

Художня література мовами нацменшин становить більшість у структурі загального фонду Житомирської та Хмельницької ОУНБ – це десятки й сотні тисяч примірників російськомовних видань. У краєзнавчому фонді художні книги мовами нацменшин переважають у Закарпатській ОУНБ. Зовсім відсутні кількісні дані про цей тип видань у краєзнавчому відділі Сумської ОУНБ, а в Рівненській і Тернопільській таких книг лише кілька десятків.

Безперечно, кожен регіон має власну особливу специфіку, яку слід враховувати в процесі узагальнень щодо мовної структури бібліотечних фондів. Наприклад, аналіз мовних читацьких уподобань, який був раніше проведений фахівцями Донецької ОУНБ, засвідчив, що в бібліотеках Донеччини галузеву

літературу читають українською мовою в 10 разів менше респондентів, ніж російською (тобто, в середньому, якщо 20% респондентів читають її російською, то всього біля 2% – українською). Показник читання художньої літератури українською мовою становить лише 3,8%. [15].

Аналіз **Таблиці 4** засвідчив, що склад фондів мовами національних меншин **за видами** багатоманітний в більшості ОУНБ, тобто бібліотеки мають не лише книги, а й періодичні, аудіовізуальні й електронні видання. Переважають, як правило, книги, однак кількісні дані у примірниках іноді показують пріоритет періодичних видань (Вінницька, Чернівецька ОУНБ). Місцевий друк у структурі цих в фондів становить від одиниць (Сумська ОУНБ) до десятків тисяч примірників (Дніпропетровська ОУНБ), але знову ж таки, часто це залежить від облікових критеріїв, які застосували фахівці певної книгозбірні – з урахуванням чи без урахування російськомовних видань.

Аудіовізуальних документів мовами нацменшин найбільше в Житомирській та Хмельницькій ОУНБ – кілька сотень, а електронних видань – в Запорізькій, Житомирській, Вінницькій, Хмельницькій ОУНБ. Зовсім немає відомостей про такі носії інформації у фондах Рівненської, Сумської, Тернопільської та Харківської ОУНБ, а в анкетах Дніпропетровської, Донецької, Закарпатської, Черкаської, Чернівецької – є дані про одиниці аудіовізуальних та електронних документів.

Вивчення **хронологічної структури фондів документів мовами нацменшин краю** (Таблиця 5) показало, що література дорадянського періоду у цих фондах складає меншість, за виключенням Херсонської ОУНБ. Значно більше, порівняно з цим періодом, є у фондах назв документів, які видані у радянський час: майже вдвічі – у Дніпропетровській ОУНБ, на порядок і більше – у Вінницькій, Волинській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Луганській, Хмельницькій, Чернівецькій ОУНБ.

Нова література мовами нацменшин з 1991 року переважає у фондах більшості бібліотек – баз дослідження: Дніпропетровської, Закарпатської, Запорізької, Миколаївської, Тернопільської, Хмельницької, Чернівецької

ОУНБ. Найменші показники поповнення фонду літературою сучасного періоду – в Рівненській, Сумській та Черкаській ОУНБ – від 3 до 183 примірників. Разом з тим, аналіз показав, що бібліотеки мають різний підхід до формування фонду документами мовами нацменшин та обліку його хронологічної структури, тож було недоцільним порівнювати кількісні дані на цьому етапі дослідження.

Дослідження **використання документів мовами національних меншин у краєзнавчій бібліографії** (Таблиця 6) показало, що документи *російською* мовою використовують усі бібліотеки, з тих, що взяли участь в анкетуванні. *Польську* мову використовують 7 ОУНБ: Вінницька, Волинська, Житомирська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька. *Білоруську* мову використовують 3 ОУНБ – Волинська, Дніпропетровська, Рівненська; ще 3 – *німецьку* – Вінницька, Закарпатська, Чернівецька ОУНБ. *Болгарську* мову використовує Запорізька ОУНБ. *Угорську, словацьку, чеську, русинську* – Закарпатська ОУНБ; *румунську, молдавську* – Чернівецька ОУНБ.

Дніпропетровська, Луганська, Сумська ОУНБ причиною невикористання мов нацменшин краю у бібліографічній діяльності назвали відсутність літератури цими мовами; Черкаська ОУНБ – те, що послуга не затребувана користувачами. Водночас, з **Таблиці 2** „Мовний склад краєзнавчих документів у фондах бібліотек” видно, що, наприклад, краєзнавчий фонд Миколаївської ОУНБ має доволі широкий мовний спектр видань, однак відомості про їх використання у бібліографічній роботі відсутні.

Дещо кращим, порівняно з показником застосування мов у бібліографії, є **стан використання мов національних меншин у соціокультурній діяльності ОУНБ** (Таблиця 7). Найбільше – 5-6 мов меншин – використовують Закарпатська, Запорізька, Чернівецька ОУНБ.

В анкеті Вінницької ОУНБ зазначено 4 мови. Зауважимо, що у Вінницькій області понад 3.1 тис. білорусів, однак безпосередньо в краєзнавчому фонді головної книгозбірні є лише одна книга *білоруською* мовою (див. **Таблицю 2**). Ліпша ситуація з польськомовними виданнями (33 назви, 67

примірників на 3.7 тис. поляків, які згідно з результатами останнього перепису, проживають у даному регіоні). Разом з цим, Вінницька ОУНБ повідомила, що краєзнавчі видання у цій книгозбірні зосереджено, в основному, у відділі зберігання фондів, а до відділу краєзнавства надходять дублетні примірники. За даними цієї бібліотеки книги *польською* мовою складають 6,9% від загальної кількості її книжкового фонду, *німецькою* - 8,7%, *ідши* - 0,18%.

Нині в Україні є близько півтори тисячі громадських організацій національних меншин, 44 з яких мають всеукраїнський статус [6]. У Вінниці діє ряд громадських об'єднань: Обласне товариство єврейської мови та культури, Міська єврейська громада, Культурно-просвітницька спілка поляків тощо, які, ймовірно, видають документи мовами цих нацменшин, тож співпраця з такими громадськими організаціями є реальною можливістю налагодити поповнення фонду місцевих видань відповідною літературою. Вінницька ОУНБ дійсно систематично проводить соціокультурні заходи спільно з представниками громадських організацій, товариств, земляцтв національних меншин, зокрема польськими, російськими, білоруськими, єврейськими, чеськими, грузинськими та іншими, про що свідчить надана бібліотекою інформація (**Додаток Б**).

Волинська, Миколаївська, Рівненська, Хмельницька ОУНБ використовують *не менше 3 мов нацменшин* у своїй соціокультурній діяльності. Житомирська ОУНБ – окрім російської – польську, Тернопільська ОУНБ – білоруську, однак *майже половина з ОУНБ*, які взяли участь у дослідженні – Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Сумська, Харківська, Херсонська, Черкаська, Чернігівська – надали *відомості про використання лише російської мови*.

У **Таблиці 8** зосереджено дані щодо **джерел надходження документів мовами національних меншин**. Усі з досліджених ОУНБ отримували певну кількість таких документів як обов'язковий примірник. Більшість бібліотек отримували документи мовами нацменшин як дарунок, причому кількість подарованих видань часто перевищує показники надходжень з інших джерел.

Закарпатська ОУНБ єдина вказала джерелом надходжень державну програму „Українська книга”.

3. Підсумки дослідження

Загалом, наведені результати свідчать про незадовільний стан формування фондів документами мовами нацменшин краю в регіональних книгозбірнях України, за виключенням сегменту російськомовних видань.

По-перше, немає чіткого обліку цих документів. По-друге, лише окремі з ОУНБ вивчали попит користувачів на видання мовами нацменшин краю та здійснювали дослідження питань якості задоволення відповідних читацьких потреб. По-третє, чимало бібліотек в структурі свого фонду має досить низькі показники місцевого друку мовами нацменшин, якщо не враховувати російськомовні видання. Аналіз також показав, що у фондах більшості бібліотек – баз дослідження переважає нова література мовами нацменшин (видання з 1991 року).

Відсутність у фондах літератури мовами нацменшин є причиною слабого висвітлення відповідної інформації в бібліографії та використання таких видань у соціокультурній діяльності регіональних бібліотек.

Під час вивчення мовних складових загального фонду регіональних бібліотек з'ясовано, що структура фондів мовами нацменшин у Волинській, Закарпатській, Миколаївській, Чернівецькій ОУНБ певною мірою орієнтована на національний склад населення цих регіонів.

В окремих регіонах (Запорізька, Кіровоградська, Луганська, Херсонська ОУНБ) виявлені певні диспропорції щодо книгозабезпеченості населення нацменшин. Це ілюструє порівняння кількісних показників фондів книгозбірень з відповідними даними стосовно найбільш численних національностей за регіонами України, що наведені у Додатку А.

Частина регіональних книгозбірень не взяла участь у дослідженні, однак, загальний моніторинг порушеної нами теми показав: не можна категорично

стверджувати, що відсутність даних по кількох регіонах (див. Таблиці 1-8) демонструє повну відсутність уваги бібліотек до даної проблеми. Наприклад, Одеська ННБ ім. Горького свого часу провела семінар для бібліотечних працівників — «Формування документних ресурсів мовами національних меншин» [16]. Про те, що Львівська ОУНБ реально працювала в напрямі висвітлення краєзнавчої тематики в польськомовних виданнях, свідчить вихід у 2012 році бібліографічного покажчика „Львівщина в польській літературі” [17]. Загальновідомо також, що задоволення читацьких потреб кримських татар цілеспрямовано здійснює Кримськотатарська бібліотека ім. І. Гаспринського, яка з 1995 року є депозитарієм та центром розповсюдження знань про кримських татар, караїмів та кримчаків [18, С.2].

Результати проведеного дослідження є підставою для надання регіональним книгозбірням загальних рекомендацій щодо вдосконалення мовної структури краєзнавчих фондів:

1. Налагодити чіткий облік документів мовами нацменшин краю з метою проведення систематичного кількісного та якісного аналізу показників мовного складу бібліотечного фонду.
2. Систематично аналізувати попит користувачів на літературу мовами нацменшин, проводити дослідження стану задоволення інформаційних потреб найбільш численних національностей, які проживають у краї.
3. Активно залучати резерви книгообміну для доукомплектування фондів документами мовами нацменшин.
4. Контролювати отримання обов'язкового примірника місцевого друку мовами народів регіону, налагодити тісні зв'язки з місцевими національно-культурними товариствами, громадами, які видають ці документи.
5. Розширювати типо-видовий та мовний склад краєзнавчих фондів за рахунок електронних документів мовами нацменшин краю.
6. Висвітлювати інформацію про літературу мовами нацменшин краю на бібліотечному сайті, у бібліографічних посібниках, методичних виданнях.

7. Популяризувати знання про історію та культуру народів краю, постійно залучати членів місцевих національно-культурних об'єднань, організацій, товариств до співпраці – участі в плануванні, підготовці та проведенні краєзнавчих заходів бібліотеки.

Література

1. Лозинський Р. М. Географія мов в Україні : навч. посібник / Р. М. Лозинський ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : ЛІГА Львів, 2012. – 146 с. : карти.
2. Національні меншини України: історія та сучасність: науково-довідкове видання / Міжрегіональна академія управління персоналом ; упоряд. І. І. Винниченко. - К. : МАУП, 2006. – 250 с. : табл.
3. Закон України „Про бібліотеки і бібліотечну справу” [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/doccatalog/document;jsessionid=820376FCF5B000B9EF5F537963661BF4?id=272087>
4. Закон України „Про національні меншини” [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>
5. Закон України „Про засади державної мовної політики” із змінами, внесеними згідно з Кодексом №4651-УІ від 13.04.2012, Законами №5475-УІ від 06.11.12 №”245-УІ від 16.05.2013 // Відомості Верховної Ради. – 2013. – №23. – режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5029-17>
6. Литвиненко О. М. Проблеми правового та інституціонального забезпечення збереження і підтримки культур національних меншин в Україні": аналітична записка [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/894/>
7. Протокол засідання Громадської гуманітарної ради при Президенті України 3 липня 2012 року [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/24909.html>

8. Маркова, В. А. Бібліотечне обслуговування етнічних меншин України : автореф. дис... канд. пед. наук: 07.00.08 / В. А. Маркова ; Харківський держ. ін-т культури. - Х., 1998. - 16 с.
9. Сидоренко А. І. Формування документного масиву для публічних бібліотек мовами національних меншин: етнорегіональний аспект: автореф. дис. канд. пед. наук: 07.00.08 / А.І. Сидоренко; Київський нац. ун-т культури і мистецтв. - К., 2002. – 20 с.
10. Краєзнавча робота в бібліотеках України : інформ. бюлетень. Вип. 15 / Держ. іст. б-ка України ; підгот. О. В. Михайлова. - К., 2004. - 139 с.: табл.
11. Змістовно-мовні потреби читачів Донецької області (результати наукового дослідження) [Електронний ресурс]. – режим доступу : http://www.library.donetsk.ua/naukdosl/zvit_potr.doc
12. Григаш, Л. Формування та організація використання фондів у бібліотеках, що обслуговують компактно проживаючі національні групи в регіоні [Закарпаття] / Л. Григаш // Проблеми формування та використання бібліотечних фондів публічних бібліотек України : Зб. наук. статей . – К., 2007. – С. 33-38; Григаш, Л. Бібліотечне краєзнавство - шлях до об'єднання громадян / Л. Григаш // Бібл. планета. - 2012. - №2. - С. 11-15.
13. Положення про краєзнавчу роботу бібліотек системи Міністерства культури і мистецтв України: Затверджено Наказом М-ва культури і мистецтв України № 314 від 11.06.1996 р. // Краєзнавча діяльність бібліотек : метод. посіб. / Держ. іст б-ка України. – К., 2002. – С. 197-205.
14. Національні меншини в Україні : інформ.-бібліогр. покажч. / упоряд. : І. Винниченко, В. Горовий. – К. : ВД „Стилос”, 2003. – 252 с.
15. Башун О. Змістовно-мовні потреби читачів Донецької області / О. Башун, Н. Супрунець // Донец. вісн. Наук. т-ва ім. Шевченка: Філософія. Культура. Політика. Педагогіка. Т. 13. – Донецьк, 2006. – С. 133–144.

16. Кудлач В. Національні меншини в просторі толерантності / В. Кудлач // Чорноморські вісті. – 2010. – 21 жовт. – режим доступу: <http://odnb.odessa.ua/download.php>
17. Львівщина в польській літературі : бібліогр. покажч. / Львів. обл. універс. наук. б-ка ; [уклад. : О. Лук'яненко]. - Львів : Растр-7, 2012. - 289 с. – Текст пол. та укр. мовами.
18. Концепция развития Крымского республиканского учреждения «Крымскотатарская библиотека им. И. Гаспринского» (2011-2015 гг.) [Електронний ресурс]. – Симферополь, 2011. – 35 с. – режим доступу: <http://www.kitaphane.crimea.ua/ru/kontsepsiya.html>

ДОДАТКИ, ТАБЛИЦІ

Додаток А

Дані стосовно найбільш численних національностей за регіонами України²

(До таблиці включені дані щодо національностей, частка яких у загальній кількості постійного населення відповідного регіону становила не менше 0,2%)

	Кількість, тис. осіб	У % до підсумку		2001 р. у % до 1989 р.
		2001 р.	1989 р.	
Автономна Республіка Крим	2024,0	100,0	100,0	99,4
росіяни	1180,4	58,3	65,6	88,4
українці	492,2	24,3	26,7	90,5
кримські татари	243,4	12,0	1,9	у 6,3 рази більше
білоруси	29,2	1,4	2,1	68,9
татари	11,0	0,5	0,5	116,2
вірмени	8,7	0,4	0,1	у 3,6 рази більше
євреї	4,5	0,2	0,7	30,2
поляки	3,8	0,2	0,3	70,9
молдовани	3,7	0,2	0,3	68,8
азербайджанці	3,7	0,2	0,1	173,0
Вінницька				
Вінницька	1763,9	100,0	100,0	91,8
українці	1674,1	94,9	91,5	95,2
росіяни	67,5	3,8	5,9	60,0
поляки	3,7	0,2	0,4	45,1
білоруси	3,1	0,2	0,3	61,1
євреї	3,0	0,2	1,4	11,7
молдовани	2,9	0,2	0,2	87,2

² Про кількість та склад населення України за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року : Повідомлення Державного комітету статистики України – режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/polit/02dksvnp.htm> - станом на 01.02.2013.

Волинська	1057,2	100,0	100,0	99,9
українці	1025,0	96,9	94,6	102,4
росіяни	25,1	2,4	4,4	53,6
білоруси	3,2	0,3	0,5	62,1
Дніпропетровська	3561,2	100,0	100,0	92,0
українці	2825,8	79,3	71,6	102,0
росіяни	627,5	17,6	24,2	67,1
білоруси	29,5	0,8	1,3	59,6
євреї	13,7	0,4	1,3	27,5
вірмени	10,6	0,3	0,1	у 2,2 рази більше.
азербайджанці	5,6	0,2	0,2	93,9
Донецька	4825,6	100,0	100,0	90,8
українці	2744,1	56,9	50,7	101,9
росіяни	1844,4	38,2	43,6	79,6
греки	77,5	1,6	1,6	92,6
білоруси	44,5	0,9	1,4	57,9
татари	19,1	0,4	0,5	75,2
вірмени	15,7	0,3	0,2	155,1
євреї	8,8	0,2	0,5	31,4
азербайджанці	8,0	0,2	0,1	187,1
Житомирська	1389,3	100,0	100,0	90,4
українці	1255,0	90,3	84,9	96,1
росіяни	68,9	5,0	7,9	56,7
поляки	49,0	3,5	4,5	70,7
білоруси	4,9	0,4	0,5	58,9
євреї	2,6	0,2	1,4	12,3
Закарпатська	1254,6	100,0	100,0	100,7
українці	1010,1	80,5	78,4	103,4
угорці	151,5	12,1	12,5	97,3
румуні	32,1	2,6	2,4	109,0
росіяни	31,0	2,5	4,0	62,7

цигани	14,0	1,1	1,0	115,4
словаки	5,6	0,5	0,6	77,7
німці	3,5	0,3	0,3	103,0
Запорізька				
українці	1926,8	100,0	100,0	92,9
росіяни	1364,1	70,8	63,1	104,3
болгари	476,8	24,7	32,0	71,8
білоруси	27,7	1,4	1,7	80,2
євреї	12,6	0,7	0,9	68,9
вірмени	4,3	0,2	0,7	30,3
татари	6,4	0,3	0,1	255,0
грузини	5,1	0,3	0,3	98,3
	3,8	0,2	0,0	у 4,2 рази більше.
Івано-Франківська				
українці	1406,1	100,0	100,0	99,5
росіяни	1371,2	97,5	95,0	102,1
	24,9	1,8	4,0	43,7
Київська				
українці	1821,1	100,0	100,0	94,1
росіяни	1684,8	92,5	89,4	97,4
білоруси	109,3	6,0	8,7	65,1
поляки	8,6	0,5	0,6	71,8
	2,8	0,2	0,3	55,7
Кіровоградська				
українці	1125,7	100,0	100,0	91,7
росіяни	1014,6	90,1	85,3	96,9
молдовани	83,9	7,5	11,7	58,3
білоруси	8,2	0,7	0,9	77,4
вірмени	5,5	0,5	0,8	57,5
болгари	2,9	0,3	0,1	у 4,4 рази більше
	2,2	0,2	0,3	70,0
Луганська				
українці	2540,2	100,0	100,0	88,9
росіяни	1472,4	58,0	51,9	99,3
білоруси	991,8	39,0	44,8	77,5
	20,5	0,8	1,2	61,4

татари	8,5	0,3	0,4	71,6
вірмени	6,5	0,3	0,1	170,5
Львівська				
українці	2606,0	100,0	100,0	95,5
росіяни	2471,0	94,8	90,4	100,3
поляки	92,6	3,6	7,2	47,4
поляки	18,9	0,7	1,0	70,5
білоруси	5,4	0,2	0,4	50,4
Миколаївська				
українці	1262,9	100,0	100,0	95,1
українці	1034,5	81,9	75,6	103,1
росіяни	177,5	14,1	19,4	68,8
молдовани	13,1	1,0	1,3	79,0
білоруси	8,3	0,7	1,1	57,8
болгари	5,6	0,4	0,5	79,5
вірмени	4,2	0,3	0,1	у 2,4 рази більше.
євреї	3,2	0,3	0,9	27,4
Одеська				
українці	2455,7	100,0	100,0	93,6
українці	1542,3	62,8	54,6	107,6
росіяни	508,5	20,7	27,4	70,7
болгари	150,6	6,1	6,3	90,9
молдовани	123,7	5,0	5,5	85,6
гагаузи	27,6	1,1	1,0	100,9
євреї	13,3	0,5	2,6	19,4
білоруси	12,7	0,5	0,8	60,1
вірмени	7,4	0,3	0,2	142,9
цигани	4,0	0,2	0,1	104,3
Полтавська				
українці	1621,2	100,0	100,0	92,7
українці	1481,1	91,4	87,9	96,4
росіяни	117,1	7,2	10,2	65,4
білоруси	6,3	0,4	0,5	66,1
вірмени	2,6	0,2	0,1	у 2,0 рази більше
молдовани	2,5	0,2	0,2	93,6

Рівненська	1171,4	100,0	100,0	100,6
українці	1123,4	95,9	93,3	103,5
росіяни	30,1	2,6	4,6	56,2
білоруси	11,8	1,0	1,4	73,5
поляки	2,0	0,2	0,3	67,0
Сумська				
українці	1296,8	100,0	100,0	90,8
росіяни	1152,0	88,8	85,5	94,4
білоруси	121,7	9,4	13,3	64,0
поляки	4,3	0,3	0,4	67,3
Тернопільська				
українці	1138,5	100,0	100,0	97,8
росіяни	1113,5	97,8	96,8	98,9
білоруси	14,2	1,2	2,3	53,3
поляки	3,8	0,3	0,6	57,5
Харківська				
українці	2895,8	100,0	100,0	91,2
росіяни	2048,7	70,7	62,8	102,8
білоруси	742,0	25,6	33,2	70,4
євреї	14,7	0,5	0,7	64,4
євреї	11,5	0,4	1,5	23,7
вірмени	11,1	0,4	0,3	136,9
азербайджанці	5,6	0,2	0,2	86,9
грузини	4,4	0,2	0,1	138,8
Херсонська				
українці	1172,7	100,0	100,0	94,8
росіяни	961,6	82,0	75,7	102,6
білоруси	165,2	14,1	20,2	66,2
білоруси	8,1	0,7	1,0	64,8
татари	5,3	0,5	0,2	у 2,5 рази більше.
молдовани	4,1	0,4	0,5	74,4
вірмени	4,5	0,4	0,1	у 3,8 рази більше
кримські татари	2,0	0,2	0,5	36,2
Хмельницька				
українці	1426,6	100,0	100,0	93,8
українці	1339,3	93,9	90,4	97,4

росіяни	50,7	3,6	5,8	57,6
поляки	23,0	1,6	2,4	62,7
білоруси	2,7	0,2	0,3	59,2
Черкаська				
українці	1398,3	100,0	100,0	91,6
росіяни	1301,2	93,1	90,5	94,2
білоруси	75,6	5,4	8,0	61,8
	3,9	0,3	0,4	62,7
Чернівецька				
українці	919,0	100,0	100,0	97,7
румун	689,1	75,0	70,8	103,4
молдовани	114,6	12,5	10,7	114,2
росіяни	67,2	7,3	9,0	79,5
поляки	37,9	4,1	6,7	60,1
білоруси	3,3	0,4	0,5	71,6
євреї	1,4	0,2	0,3	51,8
	1,4	0,2	1,8	8,8
Чернігівська				
українці	1236,1	100,0	100,0	87,5
росіяни	1155,4	93,5	91,5	89,4
білоруси	62,2	5,0	6,8	64,4
	7,1	0,6	0,8	66,9

Про кількість та склад населення України за підсумками Всеукраїнського перепису населення 2001 року : Повідомлення Державного комітету статистики України – режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/polit/02dksvprn.htm> - станом на 01.02.2013.

Перелік соціокультурних заходів Вінницької ОУНБ ім. К.А.

Тімірязєва з популяризації

культури національних меншин краю

2011 рік

- **Літературно-мистецьке свято до Дня рідної мови «Ми – зорі одного неба»:**
 - Вінницька міська громадська організація «Конфедерація поляків Поділля ХХІ століття» (керівник О.Гаврилюк);
 - ансамбль білоруської пісні «Купалінка» земляцтва білорусів Вінницької області (керівник В.Кочелаба);
 - народний аматорський вокальний жіночий ансамбль «Сімхе» (керівник Н. Бахчеван) Вінницького єврейського благодійного центру «Хесед-Емуна» (голова В.Боржемський);
 - Вінницький регіональний центр культури та мистецтва циганського народу «Давлеса, ромале!» (голова А.Сенченко);
 - Вінницька обласна грузинська громада «Арго» (голова М.Нарсія); спілка об'єднань громадян «Співдружність національних меншин та етнічних груп» (голова Е.Михайлов);
 - Вінницька обласна громадська організація «Руське товариство» (голова В.Бажуков).
- **Виставка присвячена синові Подільської землі Ігнацію Яну Падеревському (до 150-річчя від дня народження та 70-річчя з дня смерті Ігнація Яна Падеревського):**
 - Генеральне Консульство Республіки Польща в Україні у Вінниці;
 - волонтери з Республіки Польща та представники клубу з вивчення польської мови.
- **«Михайло Булгаков: уроки долі» круглий стіл до 120-річчя від дня народження М.Булгакова:**

– Вінницька обласна громадська організація «Руське товариство» (голова В.Бажуков);

– РУКПЦ “Співвітчизники”.

• **Низка заходів у форматі „Я поділяю європейські цінності”**, спрямованих на покращення рівня поінформованості вінничан про зміст європейських цінностей та привернення уваги до них:

– Генеральне Консульство Республіки Польща в Україні у Вінниці;

– волонтери з Республіки Польща та представники клубу з вивчення польської мови.

• **«Традиції слов’янських просвітителів св. Кирила і Мефодія і сучасні освіта та інформація»** – Дні слов’янської писемності та культури і VII науково-освітні Подільські Кирило-Мефодіївські Читання:

– Вінницьке обласне товариство «Україна-Росія»;

• **«Геній Федора Достоєвського»** – літературно-мистецький вечір до 190-річчя Ф.М.Достоєвського;

– Вінницьке обласне товариство «Україна-Росія»;

• **«Наснажений Поділлям»**. День презентацій, присвячений 190-річчю з дня народження відомого російського поета М.О. Некрасова:

– Вінницьке обласне товариство «Україна-Росія».

2012 рік

• **Презентація 2-го випуску альманаху «Подільські джерела»: «Шалом, Віннице!»:**

– Вінницький єврейський благодійний центр «Хесед-Емуна» (голова В.Боржемський);

– Вінницька міська єврейська громада.

• **Відкриття Центру польської книги та інформації :**

– Генеральне Консульство Республіки Польща в Україні у Вінниці;

– волонтери з Республіки Польща та представники клубу з вивчення польської мови.

«Крокуємо до Європи» – цикл заходів у рамках святкування Дня Європи:

- Генеральне Консульство Республіки Польща в Україні у Вінниці;
- волонтери з Республіки Польща та представники клубу з вивчення польської мови.

• **Вебінар учасників Інтернет-музею «Милосердя і натхнення»**, (до Дня скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні), «Діалоги постраждалих від фашизму з нащадками»:

– Вінницький єврейський благодійний центр «Хесед-Емуна» (голова В.Боржемський);

- Вінницька міська єврейська громада.

• **«Янка Купала та Якуб Колас – народні поети Білорусі»** – конференція до 130– річчя від дня народження класиків білоруської літератури:

- Земляцтво білорусів Вінницької області.

• **Літературно-мистецьке свято «Мова наша – серце наше»:**

– Колектив іноземних студентів (керівник Біла Н.Є.), ВНМУ ім. М.Пирогова;

- «Вінницьке обласне земляцтво білорусів», (голова Кочелаба В.):

– «Вінницька культурно-просвітницька спілка поляків» (голова Ратинська А.П.):

– «Вінницька обласна громадська організація «Арго» (голова Нарсія М.):

– «Вінницька іудейська релігійна громада» (голова Новоселецький І.П.):

- «Вінницьке товариство греків» (голова Безнар Е.В.):

– «Козятинська районна організація «Голендерські чехи» (голова Лановик Л.):

• **Літературний вечір «Поезія - це завжди неповторність»** до Всесвітнього дня поезії та 125-річчя російського поета «срібного віку» Ігоря Сіверянина:

– Вінницьке обласне товариство «Україна-Росія».

• **Презентація фотовиставки «Януш Корчак – Король дітей»:**

– Генеральне Консульство Республіки Польща в Україні у Вінниці;

– волонтери з Республіки Польща та представники клубу з вивчення польської мови.

• **“У лукоморья дуб зелёный” – бал за мотивами творів О.С.**

Пушкіна:

– Вінницька обласна громадська організація «Руське товариство» (голова В.Бажуков).

2013 рік

• **Літературно-мистецьке свято «Мови різні – душа одна»** (до Міжнародного дня рідної мови):

– Ансамбль польської пісні «Кольорові барви»;

– Ансамбль білоруської пісні «Купалінка» Вінницького обласного земляцтва білорусів (голова Кочелаба В.);

– Вінницьке товариство греків (голова Бежнар Е.);

– Вокальний ансамбль польської пісні «Скрипить сніг» Вінницької міської громадської організації «Конфедерація поляків Поділля XXI століття» (голова Гаврилюк Олена).

• **Презентація польського проекту «Teraz Wrocław»:**

– Генеральне Консульство Республіки Польща в Україні у Вінниці;

– волонтери з Республіки Польща та представники клубу з вивчення польської мови.

• **Презентація Подільського єврейського альманаху «Шанувати пам'ять непросто» та словника-довідника «Голокост на Вінниччині»:**

– Вінницький єврейський благодійний центр «Хесед-Емуна» (голова В.Боржемський);

– Вінницька міська єврейська громада.

• **Урок пам'яті «Реабілітація жертв політичних репресій – відновлення історичної правди та справедливості»:**

– Вінницький єврейський благодійний центр «Хесед-Емуна» (голова В.Боржемський);

– Вінницька міська єврейська громада.

• **«Європейський квартал «Відкрий Європу для себе»»**(цикл заходів у рамках святкування Дня Європи):

– Генеральне Консульство Республіки Польща в Україні у Вінниці;

– волонтери з Республіки Польща та представники клубу з вивчення польської мови.

• **«Під знаком Кирила і Мефодія»** (літературні читання до Дня слов'янської писемності і культури):

– ансамбль білоруської пісні «Купалінка» Вінницького обласного земляцтва білорусів (голова Кочелаба В.);

– Вінницького міського українського товариства російської культури «Русь».

Таблиця 1

Документи мовами національних меншин у фондах регіональних бібліотек

Бібліотека	Всього у фонді Бібліотеки		У відділі краєзнавства		Місцевий друк	
	назв	примірників	назв	примірників	назв	примірників
1	2	3	4	5	6	7
КРУ УНБ АР Крим						
Вінницька ОУНБ	8143	311239	1961	2045	3095	3652
Волинська ОУНБ	1017	1055	670	670	373	391
Дніпропетровська ОУНБ	2 413 250	2 433 950	45399	45400	16210	16210
Донецька ОУНБ	Облік відсутній	1 330820	Облік відсутній	36786	Облік відсутній	Облік відсутній
Житомирська ОУНБ		591389	524	586	2132	2635
Закарпатська ОУНБ		287369	2307	4459	83	158
Запорізька ОУНБ		1 274 682	10148	10921	3551	3684
Івано-Франківська ОУНБ						
Кіровоградська ОУНБ		570286		794		
Луганська ОУНБ				10833		10833
Львівська ОУНБ						
Миколаївська ОУНБ		1765790	2751	5882	1716	4118
Одеська ННБ						
Одеська ОУНБ						
Полтавська ОУНБ						
Рівненська ДОБ			75	83	25	29

1	2	3	4	5	6	7
Сумська ОУНБ ³			10	12	1	1
Тернопільська ОУНБ	224325	381353	89	89	67	67
Харківська ДНБ						
Харківська ОУНБ	-	172317	-	3976	-	-
Херсонська ОУНБ	10672	15192	7695	12214	827	864
Хмельницька ОУНБ	145490	436473	766	994	308	1563
Черкаська ОУНБ	194571	486364	410	428	288	290
Чернівецька ОУНБ	89717	398089	328	399	199	232
Чернігівська ОУНБ		679712		1144	424	497

³ Сумська ОУНБ подала дані без урахування російськомовних видань (915 примірників)

Таблиця 2

Мовний склад краєзнавчих документів у фондах бібліотек

Бібліотека	Мови																		
	російська	білоруська	болгарська	вірменська	гагаузька	їдиш	кримсько-татарська	молдавська	німецька	новогрецька	польська	ромська	румунська	словацька	угорська	русинська	чеська	грузинська	
	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим	назв / прим
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
РУНБ АР Крим																			
Вінницька ОУНБ ⁴	3016 / 3652	1 / 1							68 / 78		33 / 67								
Волинська ОУНБ	870 / 927	7 / 7							15 / 15		118 / 119	1 / 1		2 / 2					

⁴ Всього у фонді Вінницької ОУНБ виявлено документів мовами національних меншин - 8143 назви книг (без видань російською мовою), примірників - 311239.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Донецька ОУНБ	/ 36733	2 / 2								/ 38	1 / 13							
Житомирська ОУНБ	/ 579710	/ 431							/ 10928		/ 320							
Закарпатська ОУН	1518/ 3146		1 / 1			1 / 1		4 / 4	48 / 61		15 / 17	4 / 5	30 / 50	114 / 227	1143 / 2853	336 / 520	84 / 95	
Запорізька ОУНБ	10143/ 10915		2 / 2						1 / 2		2 / 2							
Івано-Франківська ОУНБ																		
Кіровоградська ⁵ ОУНБ	794																	
Луганська ОУНБ	10830										2 / 3							

⁵ Насправді в електронному каталозі Кіровоградської ОУНБ є документи білоруською та іншими мовами національних меншин краю.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Львівська ОУНБ																		
Миколаївська ОУНБ	2751	6 / 7	22 / 25	2 / 2		22 / 24		1 / 1	1409 / 1431		1099 / 1117	1 / 1	корейська – 6 / 6 татарська – 2 / 2				52 / 55	
Одеська ННБ																		
Одеська ОУНБ																		
Полтавська ОУНБ																		
Рівненська ОУНБ	65 / 73	5 / 5							1 / 1		4 / 4							
Сумська ОУНБ	/ 915	7 / 9	1 / 1						2 / 2									
Тернопільська ОУНБ	66 / 66										23 / 23							

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Харківська ДНБ																		
Харківська ОУНБ	171831 /	5 / 5	13 / 13			2 / 2	5 / 5		/ 410	7 / 7	40 / 40	в'єтнамська – 2 / 2						
Херсонська ОУНБ	7693 /											2 /						
Хмельницька ОУНБ	887 / 1274	5 / 5	1 / 1	5 / 5		2 / 2					8 / 11	1 / 1			1 / 1			
Черкаська ОУНБ	410 / 428																	
Чернівецька ОУНБ ⁶	76217 / 381088								6500 / 8633		2000 / 2287	5000 / 6090 (румунською та молдавською)						
	176 / 209								73 / 84		3 / 8	76 / 98 (румунською та молдавською)						

⁶ Дані по фонду Бібліотеки загалом та краєзнавчому фонду.

Таблиця 3

Документи мовами національних меншин за типами видань

Бібліотека	наукові і науково-популярні		довідково-інформаційні		галузеві		художня література	
	назв	прим	назв	прим	назв	прим	назв	прим
1	2	3	4	5	6	7	8	9
КРУ УНБ АЗ Крим								
Вінницька ОУНБ	4884 ⁷	171568	74	45441			1988	68757
Волинська ОУНБ	239	242	148	148	483	525	147	160
Дніпропетровська ОУНБ	5695	5695	2648	2648	33601	33602	3455	3455
Донецька ОУНБ	облік не передбачений							
Житомирська ОУНБ		9080		18682		252		563375
Закарпатська ОУНБ	511	1237	981	1737	760	1535	1046	2471
Запорізька ОУНБ	28001	29245	4499	4682	43304	45084	22301	22804
Івано-Франків. ОУНБ								
Кіровоградська ОУНБ								
Луганська ОУНБ		6340		101		1250		3142
Львівська ОУНБ								
Миколаївська ОУНБ	1316	3542	163	381	660	1112	612	847
Одеська ННБ								
Одеська ОУНБ								
Полтавська ОУНБ								

⁷ Дані без урахування видань російською мовою

Документів мовами національних меншин за видами

Бібліотека	Книги				Періодичні				Аудіо-візуальні видання		Електронні видання	
			в т.ч. місцевий друк		видання		в т.ч. місцевий друк					
	назв	прим	назв	прим	назв	прим	назв	прим	назв	прим	назв	прим
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
КРУ УНБ АР Крим												
Вінницька ОУНБ	8143 ⁸	311239	3095	3652	148	439568	52	5888	45	45	177	177
Волинська ОУНБ	670	670	450	450	1	1	1	1	5	5		
Дніпропетровська ОУНБ	39396	39397	10210	10211	6000	6000	6000	6000	2	2	1	1
Донецька ОУНБ		23323				13457				6		
Житомирська ОУНБ	590425				325		64		230	230	344	344
Закарпатська ОУНБ	3206	6053	83	158	85	919			7	8		
Запорізька ОУНБ	87987	89330	1141	1179	81979	81984	2410	2505	5	5	481	481
Івано-Франківська ОУНБ												
Кіровоградська ОУНБ												

⁸ Без урахування російськомовних видань

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Луганська ОУНБ				8329				2276 газети		25		3
Львівська ОУНБ												
Миколаївська ОУНБ	2483	4130	1484	2482	237	1718	232	1636	13			
Одеська ННБ												
Одеська ОУНБ												
Полтавська ОУНБ												
Рівненська ДОБ	74	83	24	28	1	1	1	1				
Сумська ОУНБ	10	12	1	1								
Тернопільська ОУНБ	89	89										
Харківська ДНБ												
Харківська ОУНБ		172 315			1	2						
Херсонська ОУНБ ⁹	10651	15170	827	864	140	356	23	35	252	252	36	37
Хмельницька ОУНБ	10664 8	34182 3	885	2212	629	93418	16	16	823	1022	210	210
Черкаська ОУНБ	407	419	279	281	1	4	1	4			1	1
Чернівецька ОУНБ ¹⁰	326	397	197	230	218	12438	19	140			2	2
Чернігівська ОУНБ												

⁹ У фонді Херсонської ОУНБ є також 245 мікрофільмів.

¹⁰ В анкеті Чернівецької ОУНБ висвітлені також дані складу фонду краєзнавчого відділу за видами видань такими мовами: російська, румунська та молдавська, німецька, польська.

Документи мовами національних меншин за хронологією

Бібліотека	до 1917 року (до 1939 року для західних областей)		1917 (1939) – 1990 рр.		з 1991 року	
	назв	прим	назв	прим	назв	прим
1	2	3	4	5	6	7
КРУ УНБ АР Крим						
Вінницька ОУНБ	173	245	1734	2244	1212	1310
Волинська ОУНБ	70	71	715	740	232	264
Дніпропетровська ОУНБ	3267	3267	6003	6003	36129	36130
Донецька ОУНБ	67	69		20500		16217
Житомирська ОУНБ	11020		420303	507130	60066	73214
Закарпатська ОУНБ	68	68	1483	2839	1748	4073
Запорізька ОУНБ			2402	2854	7746	8067
Івано-Франківська ОУНБ						
Кіровоградська ОУНБ						
Луганська ОУНБ	100	100	10833			
Львівська ОУНБ						
Миколаївська ОУНБ	660	917	865	1572	1226	3393
Одеська ННБ						
Одеська ОУНБ						
Полтавська ОУНБ						

1	2	3	4	5	6	7
Рівненська ДОБ			50	54	24	29
Сумська ОУНБ			9	9	3	3
Тернопільська ОУНБ	22	22	29	29	38	38
Харківська ДНБ						
Харківська ОУНБ						
Херсонська ОУНБ	4017	4330	1962	5990	1777	4443
Хмельницька ОУНБ	30	30	397	619	464	642
Черкаська ОУНБ	38	38	205	207	167	183
Чернівецька ОУНБ ¹¹	7	9	105	124	216	266
Чернігівська ОУНБ						

¹¹ В анкеті Чернівецької ОУНБ висвітлені також дані хронологічного складу фонду краєзнавчого відділу мовами: російською, румунською, та молдавською, німецькою, польською.

Документи мовами національних меншин у красзнавчій бібліографії

Бібліотека	ТАК, мовами...	НІ, тому що...				Примітки (інше)
		відсутні доку- менти	відсутні фахівці	послуга не затребу- вана	функція інших бібліотек	
1	2	3	4	5	6	7
КРУ УНБ АР Крим						
Вінницька ОУНБ	російська польська німецька					
Волинська ОУНБ	російська польська білоруська					
Дніпропетровська ОУНБ	російська білоруська	+				
Донецька ОУНБ	російська					
Житомирська ОУНБ	російська польська					
Закарпатська ОУНБ	російська угорська словацька чеська русинська німецька					

1	2	3	4	5	6	7
Запорізька ОУНБ	російська болгарська					
Івано-Франківська ОУНБ						
Кіровоградська ОУНБ						
Луганська ОУНБ		+				
Львівська ОУНБ						
Миколаївська ОУНБ	російська					
Одеська ННБ						
Одеська ОУНБ						
Полтавська ОУНБ						
Рівненська ДОБ	російська білоруська польська					
Сумська ОУНБ		+				
Тернопільська ОУНБ	російська польська					
Харківська ДНБ						
Харківська ОУНБ	російська					
Херсонська ОУНБ	російська					
Хмельницька ОУНБ	російська польська					

1	2	3	4	5	6	7
Черкаська ОУНБ	російська			+		
Чернівецька ОУНБ	російська польська німецька молдавська румунська					
Чернігівська ОУНБ	російська					

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Полтавська ОУНБ								
Рівненська ДОБ	52	69			270	310		
Сумська ОУНБ	1	1			2	2		
Тернопільська ОУНБ	78	402			603	603		2129
Харківська ДНБ								
Харківська ОУНБ								
Херсонська ОУНБ	40	111			76	114	35	111
Хмельницька ОУНБ	77	77			12	12	3	30
Черкаська ОУНБ	30	30			36	50		
Чернівецька ОУНБ								
Чернігівська ОУНБ ¹²	424	497			2615	4840		

¹² Мова йде лише про російськомовні видання.